WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLASY 8

Obszar	1 – niedostateczny	2 – dopuszczający	3 – dostateczny	4 – dobry	5 – bardzo dobry	6 – celujący
KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE – SŁUCHANIE	Nie rozumie podstawowego sensu słuchanych wypowiedzi, nie potrafi wskazać najważniejszych informacji ani określić tematu.	Rozumie ogólny sens wypowiedzi; uważnie słucha nauczyciela i kolegów; potrafi wskazać podstawowe informacje i temat wysłuchanego tekstu; rozpoznaje wypowiedź informacyjną i perswazyjną.	Wybiera z wysłuchanego tekstu potrzebne informacje; określa jego temat i główną myśl; rozpoznaje podstawowe intencje nadawcy, sugestię, ironię i próbę manipulacji.	Analizuje treść i sposób przekazu; rozpoznaje intencję nadawcy, aluzję, sugestię, ironię, komizm, kpinę i manipulację; ocenia sposób przedstawienia treści.	Interpretuje wysłuchany tekst, uwzględniając jego kompozycję, język, intencję i środki wyrazu; ocenia sposób prezentacji utworu, np. recytacji.	Krytycznie ocenia wysłuchany tekst pod względem treści, formy i poprawności; wykorzystuje zdobyte informacje w nowych sytuacjach i samodzielnie formułuje wnioski.
CZYTANIE I INTERPRETACJA UTWORÓW	Nie rozumie podstawowych treści tekstu, nie potrafi wskazać jego tematu, bohaterów ani najważniejszych wydarzeń.	Czyta teksty współczesne i dawne; rozpoznaje epikę, lirykę i dramat; wskazuje podstawowe elementy świata przedstawionego; rozróżnia autora, narratora i bohatera oraz podmiot liryczny i autora; rozpoznaje podstawowe gatunki literackie.	Samodzielnie odczytuje tekst na poziomie dosłownym i podejmuje próbę odczytania sensów przenośnych; określa temat, problematykę, najważniejsze motywy i wartości; rozpoznaje cechy poznanych gatunków.	Interpretuje tekst na poziomie dosłownym i przenośnym; określa problemy i motywy; charakteryzuje bohaterów, narratora i podmiot liryczny; wykorzystuje kontekst historyczny, biograficzny lub kulturowy.	Samodzielnie interpretuje tekst także na poziomie symbolicznym; dostrzega jego wieloznaczność, wartości i problemy egzystencjalne; analizuje motywy postępowania bohaterów i popiera wnioski odpowiednimi fragmentami.	Wnikliwie i oryginalnie interpretuje teksty literackie, także spoza obowiązkowego zestawu; dostrzega ich niejednoznaczność, różnorodne sensy i konteksty; formułuje własne, dojrzałe sądy interpretacyjne.
RODZAJE, GATUNKI	Nie rozpoznaje	Rozpoznaje epikę, lirykę	Rozpoznaje i	Analizuje funkcję	Szczegółowo	Swobodnie wykorzystuje

Obszar	1 – niedostateczny	2 – dopuszczający	3 – dostateczny	4 – dobry	5 – bardzo dobry	6 – celujący
I ELEMENTY UTWORU	podstawowych rodzajów literackich ani elementów utworu.	i dramat; zna podstawowe cechy komedii, tragedii, fraszki, pieśni, trenu, hymnu, ballady i epopei; wskazuje akt, scenę, dialog, monolog i didaskalia.	omawia cechy poznanych rodzajów i gatunków; wskazuje ich cechy w konkretnym utworze; rozpoznaje elementy konstrukcyjne dramatu.	rodzaju i gatunku literackiego; wyjaśnia wpływ narracji, konstrukcji świata przedstawionego i budowy dramatu na znaczenie utworu.	analizuje cechy gatunkowe i kompozycyjne tekstu; uzasadnia swoje rozpoznania odpowiednimi przykładami.	wiedzę o rodzajach i gatunkach literackich w samodzielnej analizie oraz porównuje różne utwory i sposoby ich konstruowania.
ŚRODKI ARTYSTYCZNE I SENSY UTWORU	Nie rozpoznaje podstawowych środków stylistycznych.	Rozpoznaje neologizm, inwokację, symbol, alegorię, ironię i komizm; zna ich podstawowe znaczenie.	Wskazuje środki stylistyczne i wyjaśnia ich podstawową funkcję w tekście; rozpoznaje ironię, symbol i alegorię.	Analizuje funkcję środków stylistycznych, symboli, alegorii, ironii i komizmu oraz ich wpływ na wymowę utworu.	Łączy zastosowane środki z tematyką, problematyką i przesłaniem tekstu; interpretuje ich znaczenie na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym.	Samodzielnie i twórczo analizuje warstwę stylistyczną utworów; dostrzega mniej oczywiste znaczenia i świadome zabiegi artystyczne autora.
BOHATEROWIE, MOTYWY, WARTOŚCI	Nie potrafi wskazać najważniejszych bohaterów i ich podstawowych cech.	Wskazuje głównych bohaterów i omawia najważniejsze wydarzenia; dostrzega podstawowe motywy ich działania oraz wartości, np. patriotyzm, przyjaźń, wierność, odwagę.	Charakteryzuje bohaterów i wyjaśnia ich motywy; ocenia podstawowe zachowania i postawy; dostrzega wartości obecne w utworze.	Wyjaśnia złożone motywy działań bohaterów; ocenia ich wybory, odnosząc je do wartości i zasad moralnych; unika powierzchownych ocen.	Analizuje przemiany bohaterów, konflikty wartości i niejednoznaczność ich postaw; wykorzystuje odpowiednie fragmenty tekstu.	Formułuje dojrzałe, wielostronne oceny bohaterów i problemów utworu; odnosi je do szerszych kontekstów etycznych, społecznych, historycznych i kulturowych.
TEKSTY KULTURY	Nie rozpoznaje podstawowych	Rozpoznaje podstawowe elementy obrazu, grafiki,	Opisuje dzieło sztuki i interpretuje	Analizuje dzieło sztuki, wskazuje jego środki	Wnikliwie interpretuje obraz,	Samodzielnie i oryginalnie interpretuje teksty kultury,

Obszar	1 – niedostateczny	2 – dopuszczający	3 – dostateczny	4 – dobry	5 – bardzo dobry	6 – celujący
	informacji zawartych w obrazie, fotografii, plakacie czy innym tekście kultury.	fotografii, rzeźby i plakatu; wskazuje temat i najważniejsze elementy przedstawienia.	jego podstawowe znaczenia; dostrzega związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury.	wyrazu i interpretuje sensy przenośne; dostrzega związki między różnymi tekstami kultury.	grafikę, fotografię, rzeźbę czy plakat, uwzględniając konteksty; porównuje różne sposoby przedstawienia tego samego motywu.	wykorzystując wiedzę z różnych dziedzin oraz dostrzegając nieoczywiste związki między dziełami.
INFORMACJE I RÓŻNE RODZAJE TEKSTÓW	Nie potrafi wyszukać podstawowych informacji w tekście.	Wyszukuje najważniejsze informacje w tekście popularnonaukowym, naukowym i publicystycznym; korzysta ze spisu treści, przypisów i indeksu.	Porządkuje informacje, odróżnia fakty od opinii; wyszukuje i przytacza odpowiednie fragmenty tekstu; rozpoznaje reportaż, wywiad i artykuł.	Porównuje informacje pochodzące z różnych źródeł; określa funkcję tekstu i jego intencję; odróżnia literaturę piękną od tekstu naukowego, popularnonaukowego i publicystycznego.	Krytycznie analizuje informacje, ocenia ich wiarygodność i sposób przedstawienia; świadomie wykorzystuje różne źródła oraz poprawnie przytacza cytaty.	Samodzielnie i systematycznie poszukuje informacji, konfrontuje różne źródła i wykorzystuje je do pogłębiania własnych zainteresowań humanistycznych.
ADAPTACJA I INNE DZIEDZINY SZTUKI	Nie rozumie pojęcia adaptacji i nie dostrzega związku filmu lub przedstawienia z literackim pierwowzorem.	Wie, czym jest adaptacja; rozpoznaje podstawowe role twórców filmu i przedstawienia.	Wyjaśnia podstawowe różnice między utworem literackim a jego adaptacją; zna role reżysera, aktora, scenarzysty, scenografa, operatora itp.	Analizuje różnice między oryginałem a adaptacją i ocenia ich wpływ na odbiór dzieła.	Krytycznie ocenia adaptację, analizując jej strukturę, treść, środki filmowe lub teatralne oraz zamysł twórców.	Samodzielnie i wnikliwie porównuje dzieło literackie z jego adaptacją; formułuje oryginalne wnioski dotyczące zmian i ich artystycznych konsekwencji.
TWORZENIE WYPOWIEDZI – OGÓLNE ZASADY	Nie tworzy samodzielnej wypowiedzi lub jego tekst jest niezrozumiały i	Pisze na temat; tworzy wypowiedź o podstawowej trójdzielnej kompozycji; stosuje akapity; stara się	Tworzy spójną i logiczną wypowiedź; zachowuje kompozycję,	Pisze wyczerpująco i logicznie; stosuje funkcjonalną kompozycję, odpowiednie	Tworzy samodzielne, rozbudowane i przemyślane wypowiedzi; świadomie dobiera	Tworzy oryginalne wypowiedzi o własnym stylu; prezentuje dojrzałe, samodzielne stanowisko, wykorzystuje różne

Obszar	1 – niedostateczny	2 – dopuszczający	3 – dostateczny	4 – dobry	5 – bardzo dobry	6 – celujący
	niezgodny z tematem.	zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną.	akapity i podstawową poprawność; rozwija temat i przedstawia własne stanowisko.	słownictwo i poprawne związki między częściami tekstu.	kompozycję, styl, słownictwo i środki językowe do celu.	konteksty i celnie dobiera argumenty.
ARGUMENTOWANIE I ROZPRAWKA	Nie potrafi sformułować stanowiska ani podać argumentu.	Z pomocą formułuje tezę lub hipotezę; podaje proste argumenty i przykłady; rozróżnia argument od przykładu.	Samodzielnie formułuje tezę lub hipotezę; dobiera argumenty i przykłady; podejmuje próbę wnioskowania; stosuje podstawowe słownictwo argumentacyjne.	Buduje logiczny wywód; dobiera trafne argumenty i przykłady; rozróżnia rozprawkę z tezą i hipotezą; polemizuje ze stanowiskiem innych.	Formułuje wnikliwe argumenty, odwołuje się do lektur, kontekstów i cytatów; logicznie wnioskuje i świadomie buduje argumentację.	Tworzy oryginalne, wielostronne argumentacje; łączy literaturę z kontekstami historycznymi, kulturowymi, filozoficznymi i społecznymi.
FORMY WYPOWIEDZI	Nie opanował podstawowych form wypowiedzi.	Tworzy proste: opowiadanie, opis, charakterystykę, sprawozdanie, list oficjalny i nieoficjalny, CV, podanie, list motywacyjny, recenzję i wywiad.	Tworzy te formy zgodnie z ich podstawowymi cechami gatunkowymi i funkcją.	Sprawnie dostosowuje formę, styl i język do gatunku oraz celu wypowiedzi; stosuje opis przeżyć, opis sytuacji, charakterystykę pośrednią i mowę zależną lub niezależną.	Tworzy rozbudowane i funkcjonalne wypowiedzi; świadomie stylizuje język, np. do realiów epoki, i wykorzystuje różnorodne środki kompozycyjne.	Tworzy oryginalne wypowiedzi literackie i użytkowe; podejmuje własną twórczość, świadomie eksperymentuje z formą, stylem i językiem.
PRZEMÓWIENIE, DYSKUSJA, MÓWIENIE	Nie potrafi samodzielnie wypowiedzieć się na temat ani uczestniczyć w rozmowie.	Mówi na temat; wyraża własne zdanie i krótko je uzasadnia; wygłasza prosty monolog lub przemówienie.	Wygłasza poprawny monolog i krótkie przemówienie; uczestniczy w dyskusji zgodnie z jej zasadami;	Aktywnie uczestniczy w dyskusji; przedstawia stanowisko, rozwija je argumentami, stosuje środki retoryczne i dostosowuje język do	Wygłasza ciekawe i logiczne przemówienie; świadomie wykorzystuje argumentację, środki	Jest aktywnym i rzeczowym uczestnikiem dyskusji; potrafi moderować rozmowę, formułuje oryginalne sądy i przekonująco broni

Obszar	1 – niedostateczny	2 – dopuszczający	3 – dostateczny	4 – dobry	5 – bardzo dobry	6 – celujący
			odnosi się do opinii innych.	odbiorcy.	retoryczne, intonację, akcent i mowę ciała.	własnego stanowiska.
KULTURA JĘZYKA I KOMUNIKACJA	Nie przestrzega podstawowych zasad komunikacji i kultury słowa.	Zna podstawowe zasady etykiety językowej; rozróżnia sytuacje oficjalne i nieoficjalne; dostrzega brutalność słowną, kłamstwo i manipulację.	Stosuje zasady etykiety i kultury wypowiedzi; dostosowuje język do sytuacji i odbiorcy; rozpoznaje manipulację i prowokację językową.	Świadomie dobiera środki językowe do sytuacji; analizuje manipulację, prowokację i brutalność słowną oraz odpowiednio na nie reaguje.	Sprawnie i świadomie stosuje zasady komunikacji; reaguje asertywnie i kulturalnie na manipulację, kłamstwo i agresję słowną.	Wykazuje szczególną kulturę słowa; potrafi analizować złożone sytuacje komunikacyjne i świadomie dobierać strategie porozumiewania się.
KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE – ORTOGRAFIA I POPRAWNOŚĆ	Popełnia liczne błędy uniemożliwiające poprawny odbiór tekstu; nie zna podstawowych zasad ortografii.	Zna podstawowe zasady pisowni: ó/u, ż/rz, ch/h, ą/ę, om/on, em/en, wielką i małą literą, pisownię przedrostków i zakończeń; korzysta ze słownika.	Stosuje poznane zasady ortograficzne w typowych sytuacjach; rozpoznaje i poprawia większość własnych błędów.	Sprawnie stosuje zasady ortograficzne i samodzielnie poprawia błędy w swoich tekstach.	Pisze poprawnie pod względem ortograficznym i potrafi wyjaśnić zasady pisowni; korzysta ze słowników w sytuacjach wątpliwych.	Samodzielnie rozstrzyga trudne problemy ortograficzne, korzystając z różnych źródeł; świadomie dba o bezbłędność własnych tekstów.
FONETYKA	Nie rozróżnia podstawowych pojęć fonetycznych.	Rozróżnia głoskę i literę, samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe, twarde i miękkie; zna pojęcie upodobnienia.	Rozpoznaje podstawowe zjawiska fonetyczne i stosuje wiedzę o nich w zapisie wyrazów.	Analizuje upodobnienia pod względem dźwięczności i rozbieżności między wymową a pisownią.	Sprawnie analizuje zjawiska fonetyczne i wyjaśnia ich wpływ na wymowę oraz zapis.	Samodzielnie wykorzystuje wiedzę fonetyczną do analizy języka w różnych tekstach i sytuacjach komunikacyjnych.
SŁOWOTWÓRSTWO I SŁOWNICTWO	Nie rozpoznaje podstawowych	Rozpoznaje wyraz podstawowy i pochodny,	Analizuje budowę typowych wyrazów;	Rozpoznaje i nazywa funkcje formantów,	Sprawnie analizuje budowę	Samodzielnie poszerza zasób słownictwa,

Obszar	1 – niedostateczny	2 – dopuszczający	3 – dostateczny	4 – dobry	5 – bardzo dobry	6 – celujący
	elementów budowy wyrazu.	rdzeń, formant i rodzinę wyrazów; rozróżnia synonimy, antonimy i homonimy; zna podstawowe frazeologizmy.	tworzy wyrazy pochodne; rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone; odróżnia wyrazy pokrewne od bliskoznacznych.	wyrazy złożone oraz świadomie wykorzystuje związki frazeologiczne; rozumie zależność między treścią a zakresem wyrazu.	słowotwórczą i świadomie dobiera słownictwo; poprawnie stosuje frazeologizmy, synonimy, antonimy i zapożyczenia.	analizuje mechanizmy tworzenia wyrazów i wykorzystuje wiedzę słowotwórczą do interpretacji tekstów kultury.
FLEKSJA	Nie rozpoznaje podstawowych części mowy.	Rozpoznaje i odmienia podstawowe odmienne części mowy; zna nieodmienne części mowy; rozpoznaje czasowniki dokonane i niedokonane oraz podstawowe rodzaje rzeczowników.	Poprawnie rozpoznaje i odmienia części mowy; rozpoznaje rodzaje liczebników, strony i aspekty czasownika oraz imiesłowy.	Sprawnie analizuje części mowy, ich formy i funkcje; tworzy i odmienia imiesłowy; poprawnie stosuje zasady pisowni „nie” i „-by”.	Samodzielnie rozwiązuje trudniejsze problemy fleksyjne, także w wyrazach nietypowych; świadomie wykorzystuje wiedzę fleksyjną w redagowaniu tekstów.	Biegle analizuje formy fleksyjne i wykorzystuje wiedzę o fleksji do wyjaśniania zjawisk językowych oraz poprawiania tekstów.
SKŁADNIA	Nie rozpoznaje podstawowych części zdania ani typów wypowiedzeń.	Rozpoznaje podmiot, orzeczenie, przydawkę, dopełnienie i okolicznik; odróżnia zdanie pojedyncze od złożonego; rozpoznaje zdania współrzędnie i podrzędnie z pomocą nauczyciela.	Rozpoznaje związki wyrazów, człony nadrzędne i podrzędne; wyodrębnia zdania składowe; tworzy podstawowe wykresy zdań.	Rozpoznaje rodzaje orzeczenia; określa zdania współrzędnie złożone i zdania podrzędne..	Sprawnie analizuje zdania pojedyncze, złożone i wielokrotnie złożone; dokonuje przekształceń składniowych.	Samodzielnie analizuje rozbudowane konstrukcje składniowe, wyjaśnia ich funkcję stylistyczną i wykorzystuje wiedzę składniową do świadomego kształtowania własnych wypowiedzi.
MOWA ZALEŻNA I NIEZALEŻNA, IMIESŁOWOWE RÓWNOWAŻNIKI	Nie rozpoznaje podstawowych konstrukcji.	Z pomocą przekształca mowę zależną w niezależną i odwrotnie; rozpoznaje imiesłowowy	Samodzielnie dokonuje prostych przekształceń i poprawnie stosuje	Sprawnie przekształca wypowiedzenia i wykorzystuje mowę zależną oraz niezależną	Świadomie dobiera konstrukcje składniowe do celu wypowiedzi, np. dla	Twórczo i funkcjonalnie wykorzystuje różne konstrukcje składniowe, świadomie kształtując styl i

Obszar	1 – niedostateczny	2 – dopuszczający	3 – dostateczny	4 – dobry	5 – bardzo dobry	6 – celujący
		równoważnik zdania.	poznane konstrukcje.	w swoich tekstach.	dynamizowania narracji lub charakteryzowania bohatera.	rytm własnej wypowiedzi.
INTERPUNKCJA	Nie stosuje podstawowych zasad interpunkcyjnych.	Zna najważniejsze zasady interpunkcji zdania pojedynczego i złożonego; popełnia liczne błędy, ale tekst pozostaje zrozumiały.	Stosuje podstawowe zasady interpunkcji w zdaniach pojedynczych, złożonych i wielokrotnie złożonych.	Poprawnie stosuje większość zasad interpunkcyjnych i potrafi uzasadnić użycie znaków w typowych konstrukcjach.	Sprawnie stosuje zasady interpunkcji także w rozbudowanych wypowiedzeniach; samodzielnie poprawia błędy.	Bezbłędnie i świadomie stosuje interpunkcję, również jako środek wpływający na znaczenie i styl wypowiedzi.
JĘZYK W TEKSTACH KULTURY	Nie potrafi wykorzystać wiedzy o języku podczas analizy tekstu.	Dostrzega podstawowe środki językowe w reklamie, plakacie, piosence lub innym tekście kultury.	Rozpoznaje funkcje wybranych środków językowych w tekstach kultury.	Analizuje wykorzystanie fonetyki, słowotwórstwa, fleksji i składni w różnych tekstach.	Łączy analizę językową z interpretacją znaczeń i funkcji artystycznych tekstu.	Wykorzystuje wiedzę językową do samodzielnego odczytywania sensów przenośnych, symbolicznych i stylistycznych tekstów kultury.

Przy ustalaniu rocznej oceny klasyfikacyjnej nauczyciel **może** uwzględnić systematyczne wykonywanie przez ucznia nieobowiązkowych pisemnych prac domowych jako jeden z elementów przemawiających za ustaleniem oceny wyższej, jeżeli osiągniecia edukacyjne ucznia odpowiadają wymaganiom na tę ocenę.

Za systematyczne wykonywanie prac domowych uznaje się co najmniej 80 % zadanych prac, w wyznaczonych terminach, samodzielne, zgodnie z poleceniem nauczyciela i z należytą starannością.

Wykonanie pojedynczych prac lub mniejszej niż wymagane 80% liczby prac nie jest uznawane za systematyczność w ich realizacji.

Nauczyciel sprawdza każdą wykonaną pracę i przekazuje uczniowi informację zwrotną. W dzienniku odnotowuje się datę wykonania pracy. Wpisanie daty oznacza, że praca została wykonana zgodnie z wymaganiami określonymi przez nauczyciela.

Samo spełnienie kryterium systematycznego wykonywania prac domowych nie powoduje automatycznego podwyższenia rocznej oceny klasyfikacyjnej.

W zakresie lektur obowiązkowych i uzupełniających omawianych w danej klasie uczeń na odpowiednim dla uzyskania danej oceny poziomie wykazuje się znajomością treści utworów, rozpoznaje i charakteryzuje ich problematykę, bohaterów, wydarzenia i motywy, analizuje i interpretuje teksty, odwołuje się do nich w wypowiedziach ustnych i pisemnych oraz wykorzystuje wiedzę o lekturach do formułowania argumentów i wniosków.